

‘Ik wil nog één keer vlammen voor mijn crematie’

Er zijn tijden geweest dat Youp van 't Hek (64) ons Revu-bloed wel kon drinken, maar aan de vooravond van zijn 38ste conference *Met de Kennis Van Nu* zijn alle plooiën weer gladgestreken. De cabaretier vertelt, na een bijna-doodervaring, over zijn houdbaarheidsdatum en blikkt vooruit op het onvermijdelijke. ‘Ik wil tot het einde een vrolijke kerel blijven. Hopelijk lach ik me een keer letterlijk dood.’

TEKST FRANK WAALS
FOTOGRAFIE ANP

D

De rode lijn in uw nieuwe show is ouder worden.

'Het gaat over het inzicht dat mijn toekomst vele malen korter is dan mijn verleden, want ook aan mij zit een houdbaarheidsdatum. Ik heb altijd voorstellingen gemaakt die dicht bij mijn levensfase stonden. Zo vertelde ik in de tijd dat ik vader van jongere kinderen was veel verhalen over hen. De vraag hoelang ik nog door wil gaan komt regelmatig voorbij. Ik ben bijna 65, maar afbouwen is nog lang geen optie. Ik kan dus niet anders dan de komende tijd nog even flink tekeer gaan. Ik wil op z'n minst nog één keer vlammen voor mijn crematie, zet dat maar boven het interview. Als de show op 1 december staat en iedereen na afloop tevreden naar buiten loopt, ben ik gelukkig. Al zal het piekeren over wat beter kan in de auto terug naar huis nooit helemaal verdwijnen. Ik prijs me echter gelukkig dat ik nog steeds de arrogantie mag hebben die bij mijn succes past. Als er weer eens een theaterdirecteur naar me toekomt en zegt: "Je was van alle cabaretiers, ook van de jonkies, weer veruit het snelst uitverkocht," dan voelt dat toch lekker.'

'Vroeger was echt niet alles beter. Het was toen net zo kut als nu, met net zoveel eikels en klootzakken als er vandaag rondlopen'

En dat voor een man van bijna 65.

'Ik heb thuis een spiegel waar ik elke ochtend voor sta, maar dan wel pas nadat ik heel heet heb gedoucht en dat ding compleet beslagen is. Dan valt het allemaal nog wel mee. Ik ben natuurlijk niet dom en weet heus wel dat lichaam en geest niet altijd gelijk opgaan. Drie jaar geleden lag ik op de operatietafel en was het volgens de dokter geen vijf voor twaalf, maar nog eens drie minuten later. Ik realiseer me daarom heel goed dat ik moet nadenken over de dood.'

Waarom lag u kantje boord?

'Ik was lange tijd beroerd op een zeikerige manier, en dat ging maar niet over. Tot ik op een gegeven echt wauw werd en van het podium moest stappen. Tot twee keer toe zag het zwart voor mijn ogen. De eerste keer was tijdens een voorstelling in Houten, toen ik halverwege ineens niet meer kon staan. Mijn benen wankelden en ik ben op mijn knieën gezakt om in die hoedanigheid de show uit te spelen. De tweede keer stond ik op een donderdagavond in Papendrecht, een christelijke gemeente, dus God keek toe, waar ik direct bij opkomst al helemaal niet lekker werd. Ik merkte het al in de coulissen, maar eenmaal op toneel wist ik al snel niet meer of ik nu naar het publiek of het theaterdoek stond te kijken. Ik begon, raakte mijn tekst kwijt, liep wat heen en weer en zei na een minuut of vier: "Ik ga even weg mensen. Ik ben zo terug."

Hoe reageerde het publiek?

'Begripvol, al riep er vanaf de voorste rij wel een man heel hard "Watje!" Later, toen ik die voorstelling in Papendrecht inhaalde, ging heel het publiek staan, maar was die ene stoel leeg, haha. Ik liep tijdens die bewuste voorstelling, enkele weken eerder, duizelig terug naar mijn kleedkamer en wist: als ik nu niet oppas, val ik straks dwars door de spiegel. Ik ben op de grond gaan liggen en in no time stonden er drie dokters, die toevallig in het publiek zaten, om mij heen. Via de artiestenuitgang, waar alweer wat fans klaarstonden voor een selfie, ben ik afgevoerd naar het ziekenhuis in Dordrecht. Wederom vond men niks en dus reisde ik de dag erna gewoon af naar Middelburg, voor weer een nieuwe show. Aangekomen in het hotel sloeg ik het avonddrankje in de bar over om meteen te gaan slapen. Geloof me, ik zakte bijna door dat hotelbed heen, zo kapot was ik. Helemaal doorweekt wilde ik de avond erna het podium weer betreden maar een, door mijn vrienden ingeschakelde, arts verbood me op dat punt nog langer door te gaan. Tot hier en niet verder.'

Wat was er toch aan de hand?

'We hadden nog steeds geen idee! Uiteindelijk ben ik bij een internist terechtgekomen die erom bekendstaat nooit op te geven en te blijven zoeken tot de oorzaak boven water is. Ze zaagde me tijdens ons eerste gesprek helemaal door, inclusief complete familiegeschiedenis. Weer kwam er geen sluitend antwoord op mijn problemen, maar dat het iets met mijn hart moest zijn en er haast geboden was, was wel direct duidelijk. Ik moest zo snel mogelijk onder het mes en de afspraak met de cardioloog had ze daarom ook maar meteen voor me gemaakt. Een paar uur later lag ik al op de operatietafel. Ik ben zelf nog naar het OLVG gereden, de meest onverantwoorde autorit ooit. Helemaal onderuitgezakt in mijn stoel, met mijn handen boven mijn hoofd en half door het stuur kijkend de weg op. Eenmaal aangekomen in het ziekenhuis heb ik mezelf direct op de operatietafel gestort en stond mijn vrouw ineens naast me. "Huh, waar kom jij nou ineens vandaan?" Ach, het maakte me allemaal niets meer uit. Een openhartoperatie met allerlei risico's? De kans dat ik er niet levend uit zou komen? Die doktoren luiden maar raak, het ging allemaal langs me heen. Ik vond alles best, zolang mijn problemen maar opgelost zouden worden. Dat vervelende, zeikerige gevoel moest mijn lichaam uit. Mijn energie was compleet verdwenen en ik was helemaal op. Ergens halverwege het gesprek met de artsen ben ik er toch plotseling in slaap gevallen. De arts die mij zo snel heeft laten opereren, heeft uiteindelijk mijn leven gered. Als die ingreep niet had plaatsgevonden, dan was ik waarschijnlijk tijdens het kerstdiner ter plekke aan tafel neergevallen om niet meer op te staan.'

Leeft u anders sinds die operatie?

'Door mijn hartproblemen ben ik iets voorzichtiger gaan leven. Ik heb altijd veel gerookt, maar doe dat al dertig jaar niet meer en zal dat nu al helemaal niet opnieuw gaan oppakken. Ook doe ik nu vaker een tukkie en pak ik 's nachts mijn zeven uur slaap om overdag fitter te zijn. Ik heb een onbedaarlijk verstandige en leuke vrouw die me wijst op de vergankelijkheid, maar ook zij weet dat ik extreem gelukkig ben op dat podium. Ik ben dus door die waarschuwing wel voorzichtiger gaan leven, maar letterlijk alles een halt toeroepen doen we dan weer niet. Ik ben geen saaie zeikerd geworden. Ik doe nog wel mee en wil vooral tot het einde een vrolijke kerel blijven die nog volop in het leven staat. Ik hoor te veel leeftijdsgenoten zeggen dat het vroeger beter was, maar dat is gewoon niet zo. Het was toen net zo kut als nu, met net zoveel eikels en klootzakken als er vandaag rondlopen. Daar heb ik dagelijks

veel lol mee en op een dag lach ik me er hopelijk een keer letterlijk dood om.'

Hoe komt u tot een voorstelling? Afzonderen in een vakantiehuisje en wekenlang schrijven?

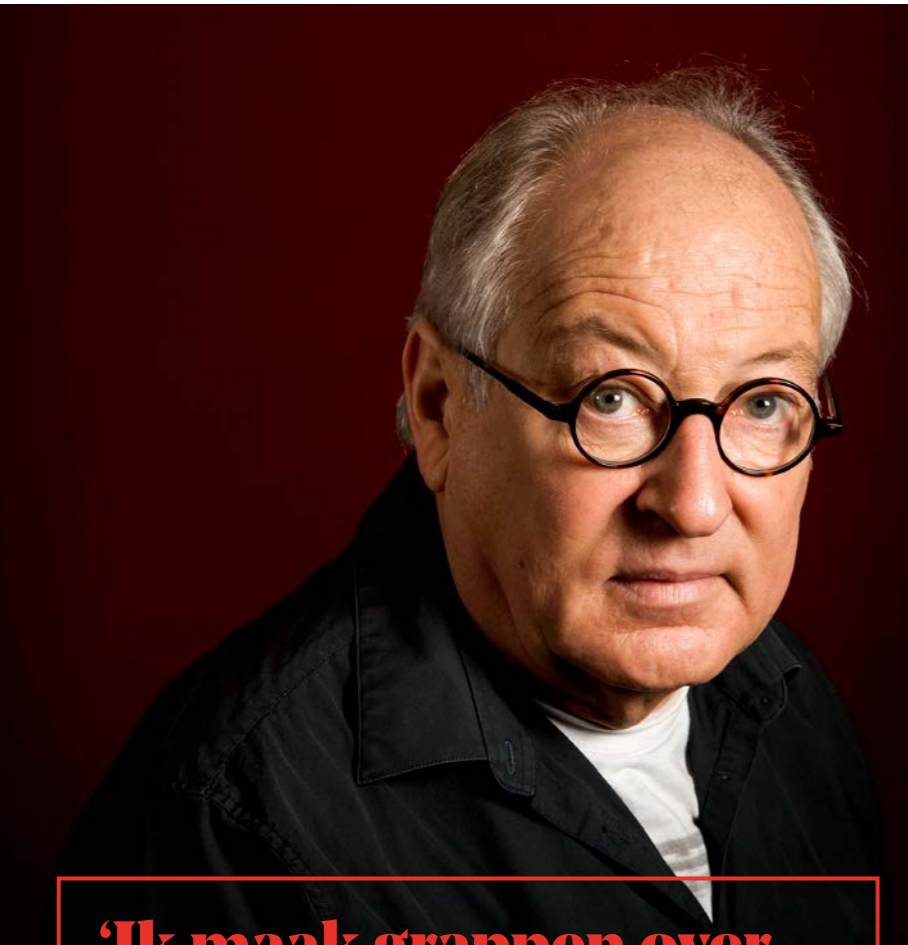
'Het tegenovergestelde. Ik begin vaak pas een dag of drie voor de eerste try-out te tikken, heel erg tegen de deadline aan dus. Thuis lachen ze me uit wanneer ze me ineens muurtjes zien schilderen of tafeltjes in elkaar horen timmeren. Ze weten dan: het is zover, het proces is begonnen. Ik zet dan nog niets op papier, maar in al die uurtjes schilderen denk ik wel na en ontstaat in mijn hoofd het verhaal voor de voorstelling. Het uitwerken op papier volgt pas op het allerlaatste moment, waarna ik in Theater PePijn in Den Haag begin met kleine half uurtjes lezen voor publiek tot uiteindelijk de eerste try-outs, première en theatertour.'

Voor je NRC-columns klimt u dan weer wel wekelijks in de pen.

'Daarin duik ik vooral op de actualiteit van die week, met de mensen die daar een hoofdrol in speelden. Dat lokt vaak reacties uit, maar daar is het me niet bewust om te doen. Zo belde Paul de Leeuw me laatst op om te klagen over mijn gebruik van het woord pisnicht. Een vrij zouteloos telefoongesprek dat geen vervolg behoefde, maar vervolgens schreef hij er wel over in zijn column in het AD. Voor mij een vrijbrief om daar in mijn krantenstukje weer op te reageren. Normaal gesproken is zoiets onderling afgehandeld, maar nu vroeg die mafkees er zelf om. Op de redactie is me laatst uitgelegd hoe de column op zaterdag explodeert via Facebook. Voor mij een hele openbaring, en dat is geen valse bescheidenheid want ik zit niet op die website. Wel heb ik laatst een Instagram-profiel aangemaakt waarop ik zelf niets plaats, maar wel naar anderen kijk. Een bizarre wereld! Dan plaatst Paul bijvoorbeeld een plaatje van zijn poes en reageert Georgina Verbaan met "Leuke foto" en Halina Reijn met "Supermooi, Paul". Vervolgens plaatst Georgina dan weer een foto en krijgt zij daar weer allemaal hartjes op. Mensen zit- ➤

NIEUWE REVU ONTMOET YOUP VAN 'T HEK

Waar? In Café Americain op het Leidseplein in Amsterdam.
Wanneer? Op een donderdag in oktober.
Verder nog iets? Van 't Hek nam na het gesprek een filmpje op dat u kunt zien op de socialmediakanalen van Nieuwe Revu.

‘Ik maak grappen over moslims, maar er zit wel een bovengrens aan. Dat is geen lafbekkerij, maar ik ga mijn leven niet op het spel zetten’

ten elkaar echt de hele dag veren in elkaars holte duwen, man. Op een gegeven moment zit je reet toch vol en zijn de veren op? Met mijn meninkjes jaag ik artiesten soms tegen me in het harnas en dat heeft er weleens toe geleid dat ik op een feestje bij beide uitgangen mensen zag staan die boos op me waren. Kon ik niet weg en ben ik maar gewoon tot het einde gebleven. Ik kan echter goed incasseren. Ik schiet zelf regelmatig op mensen die hun hoofd boven het maai-veld uitsteken, zoals de jonge jongens likkende Hans Kemna en de nu al totaal mislukte komediant Rob Jetten, dus dan moet ik geen lange tenen

hebben als ik zelf ook eens aan de beurt ben. GeenStijl is daar erg fanatiek in, maar van mij mogen ze. Ik kijk er toch niet naar.’

Grappen maken heeft u geen windeieren gelegd. Toch maak je je collega-rijkaards in je nieuwe voorstelling met de grond gelijk.

‘Ik kom weleens andere rijke mensen tegen, bijvoorbeeld tijdens een goededoelengala waar ik voor 100.000 euro moet komen optreden. Niet omdat de opbrengst met alle geweld naar de wasbeertjes of de olifanten moet, dat maakt die donateurs vaak geen reet uit, maar simpelweg omdat ze mij willen zien spelen. Prima, zij blij, ik blij en ik krijg de hele avond de gelegenheid om me te verbazen over dat soort types. Mensen die volstrekt zijn vergeten wat iets kost en praten over een huis van 2,7 miljoen, dat na de verhuizing toch niet helemaal was wat ze ervan verwacht hadden en dus maar weer van de hand hebben gedaan. Rijke mensen zijn een beetje raar, wonen in rare huizen en beginnen bij een flink banksaldo ook ineens heel raar te praten. Bijvoorbeeld wanneer ze vanuit het bedrijfsleven de politiek in rollen en zich plotseling anders denken te moeten gaan gedragen. Zullen ze allemaal elkaars reet gelikt hebben, denk ik dan wanneer ze uit het busje naar Rutte stappen? Zullen Erica Terpstra en onze prins pils, Willem-Alexander, ook hun reet hebben laten likken bij studentenvereniging Minerva, sinds ik dat gehoord heb? Dat soort dingen ga je je toch afvragen?’

Nou, voor u geen lintje meer...

‘Daar maakte ik toch al geen kans meer op. Een jaar of twintig geleden zijn mijn toenmalige burens op de Keizersgracht en collega’s op het kantoor van mijn bedrijf Hekwerk wel gepolst of ik interesse zou hebben in een koninklijke onderscheiding, maar ze gaven direct aan dat dit niets voor mij is. Jammer! Hadden ze vol enthousiasme gereageerd en had ik er een gekregen, dan had ik hem bij de burgemeester kunnen weigeren. Een grotere belediging voor het koningshuis bestaat er niet, dus dat had ik graag gedaan (lacht).’

In het verleden raakte u weleens geïrriteerd als journalisten over uw vreemdgaan begonnen, maar in uw nieuwe show maakt u er grappen over.

‘Toen alles nog vers was, lag het moeilijker in mijn omgeving, maar inmiddels is het al zo lang geleden dat mijn vrouw keihard om mijn vreemdgaan kan lachen. Daarbij: geen betere spot dan zelfspot. Niks is vervelender dan een cabaretier die anderen de les leest en zelf zoge-

naamd vlekkeloos in het leven staat. Flicker toch op, Youp. Ik heb wel ergens een tweede huis staan, maar daar mogen dan geen goede grappen over gemaakt worden? Tuurlijk wel.’

De grens tussen fictie en werkelijkheid is soms flinterdun...

‘Je weet bij mij inderdaad nooit wat wel of niet op de waarheid gebaseerd is. In de nieuwe voorstelling zit bijvoorbeeld een krankzinnig verhaal over een taxitocht van Amsterdam naar Rotterdam, waarvan je meteen denkt: dit is verzonnen. Dat is dan wel weer echt gebeurd. Na een voorstelling zat ik eens te ouwehoeren met André van Duin, die op dit verhaal zei: “Als ik dit niet op het toneel ga terughoren, dan is er iets mis.” Veel is echter ook grote onzin en flink uitvergroot, maar uiteindelijk kan het wel allemaal door de beugel omdat het niet het echte leven is. Mijn zoon zei op 12-jarige leeftijd al eens tegen een dame die het allemaal wel erg zielig vond voor mijn familie die ik op de hak nam: “Mevrouw, mijn vader speelt toneel. Dat is zijn werk. Doekie open, praten, deels naar waarheid en deels verzonnen.” Zo simpel is het.’

Bent u anno 2018 voorzichtiger geworden met wat u zegt?

‘Ik maak nog steeds grappen over moslims, maar er zit wel een bovengrens aan, ja. Dat is geen kwestie van lafbekkerij of niet durven, maar hoewel mijn werk me veel waard is, gaat het me te ver daarbij ook mijn eigen leven op het spel te zetten. Veel grappen over het geloof kunnen nog steeds, maar ik zit er niet meer zo expliciet bovenop. Bij iemand als Theo van Gogh zei ik al ver van tevoren tegen mijn manager Hans dat dit een keer faliekant mis zou gaan. De tegenstander is nu eenmaal levensgevaarlijk. Ook Theo zelf heb ik er weleens op aangesproken, maar dan reageerde hij op zijn eigen manier: “Ach, schijt, joh.” We hadden een gezonde hekel aan elkaar, maar waardeerden elkaar wel als twee ouwehoerende mannen aan de bar. Ik vond het echt verschrikkelijk toen hij werd vermoord, net als Pim Fortuyn. Ik was het volstrekt oneens met die man, had zelfs een groot stuk in mijn voorstelling waarin ik hem op de hak nam, maar op de dag van zijn moord heb ik de show afgezegd. We kwamen aan in het theater en wisten dat we dit gewoon niet moesten doen. Het hele land was compleet verlamd door het nieuws.’

Een uitspraak uit Met de Kennis Van Nu: ‘Mensen moeten een gezonde tyfushekel aan me kunnen hebben, anders zitten die eikels allemaal in de zaal.’

‘Dat zei mijn vader letterlijk tegen me toen ik

hem vertelde dat ik cabaretier wilde worden. Ik mocht geen allemanskomek zijn, maar moest wel voor wat reuring kunnen zorgen. Hij vond het vanaf het eerste moment oké dat ik dit werk ging doen. Waarom? Omdat ik de zevende van acht kinderen ben en de rest al redelijk mislukt was. Allemaal aanmodderen met cursussen en het verknallen van baantjes, we waren een beetje de familie Moszkowicz avant la lettre. Bij mij zag hij echter al op jonge leeftijd de passie tussen de schuifdeuren, iets wat zelfs nog is vastgelegd op een filmpje dat hij destijds schoot. De hele familie spelend op straat en ik, apart van de rest, drukdoende verhalen te vertellen. Aan de bomen, aan de vissen en al vanaf mijn zesde luisterde ik naar platen en schreef ik verhalen. Dat filmpje staat in onze familie symbool voor wat ik vandaag de dag doe en pa en ma zijn in de beginjaren ook regelmatig met mij meegegaan. Dan speelde ik bijvoorbeeld een week in Antwerpen en sliepen zij een dag of drie bij me in het hotel. Mijn vader was een zakenman, geboren op de Lauriergracht en dus een echte Amsterdammer die je recht voor je bek zei wat hij van je vond. Tot aan zijn hersenbloeding in april 1989 heeft hij alles gezien, waarna hij tot zijn dood in 1993 helaas niet meer in staat was mijn voorstellingen te bezoeken. Prachtig leven, tragisch einde.’

Zo wilt u niet eindigen?

‘Absoluut niet. Mijn ouders zijn beiden in een verzorgingstehuis geëindigd en daar moet ik niet aan denken. Willem, een goede kameraad van me, stierf eens toen hij in de kroeg net terugkwam van het pissen en riep: “Hé jongens, ik...”, waarna hij zomaar ineens neerviel. Niemand weet wat hij had willen zeggen, maar hij stierf wel met vrienden en vrolijkheid om zich heen. Veel te jong, 62, maar wel op het absolute hoogtepunt, zoals de Andescondor ook zijn leven beëindigt. Die vogel vliegt, op het moment dat hij aan het einde van zijn leven zijn krachten voelt afnemen, naar het hoogste punt van de Andes, houdt zijn vleugels vervolgens in en laat zich te pletter vallen. Zo wil ik op een dag ook gaan. Niet op het dak van een flatgebouw, maar wel boven op het biljart of warm in bed, naast mijn lieve vrouw.’ ✕